Turcijas saplākšņa “Trojas zirgs” - kokrūpnieku raizes Eiropā pieaug

Latvijas Mežu sertifikācijas padome

Krievu bērza saplākšņa eksports uz Turciju turpina pieaugt, 2026. gada augustā sasniedzot gandrīz 2500 kubikmetrus, kas ir par 9,5% vairāk nekā gadu iepriekš. Tas notiek neskatoties uz to, ka Eiropas Komisija (EK) jau iepriekš konstatēja shēmas, kurās Krievijas produkcija caur Turciju un citām valstīm tiek, faktiski, nelegāli reeksportēta uz Eiropas Savienību, lai apietu noteiktos tarifus.

Kopš 2024. gada maija Eiropa ir palielinājusi antidempinga 15,8% muitas nodokli Krievijas bērza saplākšņa importam, attiecinot to arī uz sūtījumiem no Turcijas un Kazahstānas, neatkarīgi no dokumentos norādītās izcelsmes valsts. Komisija secināja, ka šo valstu importa pieaugumam uz Eiropu nav cita ekonomiska pamatojuma, kā vien nodokļu apiešana. Turcijas vietējās rūpnīcas spēj saražot tikai aptuveni 17 000 līdz 20 000 kubikmetru bērza saplākšņa gadā. Tomēr laika posmā līdz 2023. gada jūnijam eiropieši no Turcijas saņēma vairāk nekā 33 800 kubikmetrus, kas pierāda, ka daļa produkcijas nav vietējās izcelsmes. Tāpat Turcijas ražotāji izmanto no Krievijas ievestu bērza finieri, lai paši presētu saplāksni, ko Eiropas Komisija atzina par vēl vienu nodokļa apiešanas veidu.

Kamēr Eiropā ražots saplāksnis maksā vismaz 800 eiro par kubikmetru, nelegāli ievestā produkcija, piemēram, caur Kazahstānu vai Gruziju, ir nopērkama par aptuveni 550 eiro, tādejādi radot negodīgu konkurenci. Pašreizējais ES noteiktais īpašais nodoklis Krievijas saplāksnim finalizēsies jau nākamajā mēnesī, ja vien Brisele neuzsāks oficiālu situācijas pārskatīšanu.

Eiropas kokrūpnieku kopējais noskaņojums

Eiropas kokrūpnieku vidū valda liela spriedze, neapmierinātība un nopietnas bažas par nākotni. Šo noskaņojumu var raksturot trīs

galvenajos aspektos. Pirmkārt, ražotāji Eiropā jūtas apdraudēti, jo viņu tirgu pārpludina lētāka, sankcijām un nodokļiem pakļauta Krievijas produkcija, kas nomaskēta zem citu valstu karogiem. Vietējie ražotāji nespēj konkurēt ar cenām, kas ir gandrīz par trešdaļu zemākas par Eiropas pašizmaksu.

Otrkārt, pastāv nopietna skepse par sankciju efektivitāti**.** Lai gan nozares asociācijas, kā Igaunijas Kokrūpniecības federācija vai Eiropas konsorcijs *Woodstock,* atzinīgi novērtēja Eiropas Komisijas lēmumu aplikt ar nodokli arī Turcijas un Kazahstānas kravas, realitāte rāda, ka nelegālās piegāžu ķēdes joprojām darbojas un Krievijas eksporta apjomi uz Turciju turpina augt.

Treškārt ir liela nenoteiktība un pat izmisums pirms gaidāmā termiņa. Lielāko spiedienu un satraukumu nozarē šobrīd rada fakts, ka antidempinga nodoklis drīz zaudēs spēku. Kokrūpnieki izjūt nepacietību un spiedienu pret Briseles ierēdņiem, pieprasot nekavējoties uzsākt lietas pārskatīšanu. Pretējā gadījumā Eiropas tirgu var pārņemt nekontrolēts, lēts Krievijas saplākšņa vilnis, kas smagi iedragātu vietējo ražotāju eksistenci.

Eiropas Komisija turpinās rīkoties stingri…

Ņemot vērā aktuālos tirgus datus, nozares reakciju un Eiropas Komisijas līdzšinējo stingro politiku, prognozes skaidri liecina, ka EK neļaus šiem nodokļiem vienkārši beigties, un tie tiks pagarināti vai aizvietoti ar vēl stingrākiem mehānismiem. Lai gan formāli 15,8% antidempinga muitas nodoklim Krievijas bērza saplāksnim termiņš beidzas jau 2026. gada novembrī, nozares eksperti un juristi saredz vairākus galvenos attīstības scenārijus un prognozes.

EK jau laikus - 2026. gada februārī - brīdināja nozari par termiņa tuvošanos. Lai nodoklis nebeigtos, Eiropas ražotāju konsorcijam *Woodstock Consortium* bija jāiesniedz oficiāls pieprasījums ar pierādījumiem, ka, atceļot nodokli, dempings un kaitējums vietējai industrijai turpināsies.

Pierādījumu ir vairāk nekā pietiekami. Turcijas un Kazahstānas nelegālo shēmu atklāšana un fakts, ka Krievijas eksports uz Turciju joprojām pieaug par 9,5% - pat neskatoties uz paplašinātajiem nodokļiem, ir tiešs un neapgāžams arguments Eiropas Komisijai.

Tiklīdz EK uzsāks šo pārskatīšanu - kas, visticamāk, jau tiek gatavota, esošie nodokļi automātiski paliks spēkā visā izmeklēšanas laikā, kas parasti ilgst vēl 12–15 mēnešus.

Sodu un pārbaužu pastiprināšana uz robežām

Prognozējams, ka cīņa pret "Trojas zirga" importu pāries jaunā fāzē – nevis tikai jaunu nodokļu rakstīšanā, bet daudz agresīvākā fiziskā un juridiskā kontrolē.

Eiropas Krāpšanas apkarošanas birojs - OLAF - un valstu muitas iestādes pastiprinās uzņēmumu auditus. Tā kā nodokļi no 2024. gada maija attiecas uz *visu* saplāksni no Turcijas - neatkarīgi no dokumentācijas - uzņēmumiem, kas mēģinās krāpties, draud milzīgi nodokļu uzrēķini un kriminālatbildība par sankciju apiešanu. Tā kā EK nesen vērsa ļoti stingrus antidempinga nodokļus - līdz pat 86,8% - arī pret Ķīnas lapu koksnes saplāksni, jo caur Ķīnu uz Eiropu plūda viltots Krievijas un Baltkrievijas koks, Eiropa šobrīd veido blīvu "aizsardzības mūri" pret jebkādiem nelegāliem koksnes ceļiem.

Cenu prognozes Eiropas tirgū nākošā gada laikā

Vietējiem patērētājiem un būvniekiem jārēķinās, ka bērza saplākšņa cenas Eiropā saglabāsies augstas.

Tā kā lētā Krievijas koksne legāli tirgū atgriezties nevarēs un nelegālie ceļi tiek pakāpeniski noslēgti, sertificēta Eiropas, tostarp Latvijas, bērza saplākšņa cenas saglabāsies stabilitātes zonā vai pat nedaudz pieaugs un prognozētais līmenis ir ap 610 - 680 EUR par kubikmetru atkarībā no ziemas sezonas un energoresursu cenām. Tādiem reģionālajiem līderiem kā *Latvijas Finieris* vai Somijas *Koskisen* šis ir pozitīvs signāls, jo nodokļu pagarināšana pasargā viņu investīcijas un darba vietas no austrumu dempinga.

Novembrī nodokļi netiks atcelti. Eiropas Komisija un Eiropas kokrūpnieku konsorcijs darīs visu, lai procesu juridiski pagarinātu, jo pretējais scenārijs nozīmētu tūlītēju Eiropas tirgus sabrukumu un kapitulāciju nelegālā importa priekšā.